

33ste vergadering

Dinsdag 17 juni 1997

Aanvang 13.30 uur

Voorzitter: Korthals Altes

Tegenwoordig zijn 69 leden, te weten:

Baarda, Batenburg, De Beer, Van den Berg, Bierman, De Boer, Boorsma, Braks, Van den Broek-Laman Trip, Cohen, Dees, Van Dijk, Van Eekelen, Eversdijk, Gelderblom-Lankhout, Van Gennip, Ginjaar, Glastra van Loon, Glasz, Van Graafeiland, Grewel, Grol-Overling, De Haze Winkelman, Heijmans, Heijne Makkreel, Hendriks, Hessing, Van Heukelum, Hirsch Ballin, Hofstede, Holdijk, Jaarsma, De Jager, Jurgens, Ketting, Korthals Altes, J. van Leeuwen, L.M. van Leeuwen, Linthorst, Lodewijks, Loudon, Luijten, Luimstra-Albeda, Michiels van Kessenich-Hoogendam, Pitstra, Le Poole, Postma, Rensema, Rongen, Schoondergang-Horikx, Schuurman, Schuyer, Staal, Steenkamp, Stevens, Talsma, Tuinstra, Varekamp, Ter Veld, Veling, Verbeek, Vrisekoop, Werner, Wiegel, De Wit, Wöltgens, Van de Zand-schulp, Zijlstra en Zwerver,

en de heer Dijkstal, vice-minister-president, minister van Binnenlandse Zaken, en mevrouw Van de Vondervoort, staatssecretaris van Binnenlandse Zaken.

□

De **voorzitter**: De ingekomen stukken staan op een lijst, die in de zaal ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan, dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

(Deze lijst is, met de lijst van besluiten, opgenomen aan het eind van deze editie.)

De **voorzitter**: Ingekomen is het bericht van overlijden van het oud-lid der Kamer de heer G.J.P. Cammelbeeck. Namens de Kamer heb ik het volgende bericht van rouwbeklag aan zijn echtgenote gezonden. Ik verzoek u, dit bericht staande aan te horen:

Met leedwezen heeft de Eerste Kamer der Staten-Generaal kennisgenomen van het overlijden van uw echtgenoot, mr. G.J.P. Cammelbeeck, lid van deze Kamer van 1952 tot 1971.

"Ik noem het altijd maar een kwestie van hetzelfde trillingsgetal", daarnaar was uw echtgenoot in zijn eigen woorden op zoek. Daartoe wilde hij met de ander in contact komen, bij voorkeur in een persoonlijk gesprek. Het was voor hem in zijn werk als advocaat en politicus een goede vorm van hoor en wederhoor, met veel wederhoor. Hij was op zoek naar begrip voor – vaak controversieel geachte – mensen. Hij was op zoek naar evenwicht in de samenleving. Vandaar ook zijn grote staat van dienst als controleur van de macht: 24 jaren in de gemeenteraad van Eindhoven, tweemaal als lid van provinciale staten van Noord-Brabant (van 1948 tot 1952 en van 1960 tot 1964) en 18 jaren als lid van de Eerste Kamer. Maar het was wel een zoeken naar het evenwicht zoals hij dat definieerde. En dan schuwde hij het licht van de schijnwerpers niet. Het maakte hem ook tot de geknipte voorzitter van het eerste en succesvolle tv-forum "Wel beschouwd".

Flamboyant, welsprekend en kleurrijk. Het waren eigenschappen die hem ongetwijfeld ook tot een

groot Dominicaan hadden gemaakt, het eerste doel van zijn jonge jaren, toen hij daartoe ook het Dominicus-college te Neerbosch bezocht. Maar deze eigenschappen en zijn sociaal gericht karakter maakten hem nog meer en beter de bewogen advocaat, politicus en universitair bestuurder.

Nadat hij in 1944 te Eindhoven op het advocatenkantoor van mr. G. Jurgens zijn werkkring had gevonden, werd hij doorbraak-socialist. In de oorlog had hij deel uitgemaakt van de Vrij Nederland-groep.

Toen hij zich aan het eind van zijn lange carrière terugtrok als voorzitter van het college van bestuur van de Universiteit van Amsterdam, trok hij de volgende slotsom: "Het niveau is me tegengevallen. Ik ben met idealen de universiteit binnengestapt, maar zoals alle nieuwlichters lijd ik ook onder de teleurstelling over die barre wereld." Een dergelijke conclusie heeft hij wellicht vaker getrokken, als hijzelf, hoewel toch ook lid van het establishment, dat establishment tegelijk relativeerde. "Wat stelt die hele gevestigde orde nou voor", zo vroeg hij zichzelf en anderen af. Hij gaf daarmee aan dat hij teleurgesteld kon raken, maar dat hield niet in dat hij bereid was zijn idealen of principes op te geven.

Hij had zitting in de Eerste Kamer voor de Partij van de Arbeid. Daar beperkte hij zijn werkzaamheden niet tot juridische aangelegenheden. Ook Onderwijs, Volkshuisvesting, Cultuur en Koninkrijkszaken hadden zijn aandacht.

Een markant man is heengegaan. De herinneringen aan een persoonlijkheid met zoveel kwaliteiten moge tot troost zijn van u en de kinderen, die dit verlies moeten dragen.

Ik verzoek u een ogenblik stilte in acht te nemen.

voorzitter

(De aanwezigen nemen enkele ogenblikken stilte in acht.)

Aan de orde is de behandeling van:
- **het wetsvoorstel Bepalingen in verband met het uitvoeren van baggerspecie voor de verruiming en het onderhoud van de vaarweg in de Westerschelde door het Vlaams Gewest (Vergunningwet Westerschelde) (25187).**

Dit wetsvoorstel wordt zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

De **voorzitter**: De aanwezige leden van de fracties van GroenLinks, de SGP, het GPV en de RPF en het lid Bierman wordt conform artikel 121 van het Reglement van orde aantekening verleend, dat zij geacht willen worden zich niet met het wetsvoorstel te hebben kunnen verenigen.

Aan de orde is de behandeling van de wetsvoorstellen:

- **Regels inzake de verstreking van subsidies door de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (Kaderwet SZW-subsidies) (25241);**
- **Wijziging van de Wet op de omzetbelasting 1968 (levering van bouw kavels) (23638);**
- **Wijziging van de Wet op de omzetbelasting 1968 (levering van bouw kavels en van gebouwen) (24703).**

Deze wetsvoorstellen worden zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Gemeentelijke herindeling in de provincie Drenthe (25046).**

De beraadslaging wordt geopend.

□

De heer **Boorsma** (CDA): Mijnheer de voorzitter! Drenthe heeft lang een bijzondere positie ingenomen. Ik doel daarmee natuurlijk vooral op de tijd van het ontstaan van onze republiek. Ook in het heden heeft Drenthe een bijzondere plaats in onze aandacht.

Het is een prachtige provincie waar het goed wonen en werken is, gekenmerkt door landelijke gebieden met verder kleinschalige kernen en enkele economisch krachtige groeigemeenten. Maar niet alles is koek en ei. Er zijn duidelijk problemen geconstateerd door de commissie-Schampers, de provincie zelf en de regering. Ik kom daar straks op terug. Namens de CDA-fractie zal ik vooral ingaan op de herverdelingsvoorstellen welke zijn gedaan. Ik maak eerst een enkele opmerking over twee zaken welke eerder bij de schriftelijke voorbereiding en mondelinge behandeling in de Tweede Kamer aan de orde zijn gesteld.

Dat betreft in de eerste plaats de behandeling van enkele grensproblemen, met name aan de grens met Groningen. Het valt op dat daar de problemen vooral worden signaleerd en niet aan de grens met Friesland. Is dat toeval? Wat ons betreft is de regering daarmee bevredigend omgegaan, zoals wij in de schriftelijke voorbereiding hebben laten weten. Kan de staatssecretaris nog nieuwe mededelingen doen over deze materie?

In de tweede plaats zijn wij niet ingegaan op het plan van de Tweede Kamer om een eventuele samenvoeging van Drenthe en Groningen te bestuderen. Waarom of waartoe zou dat wenselijk zijn? Is de enige drijfveer het uiterst zachte argument dat in Europa de regio's in Nederland te klein zijn? Waarom heeft men niet gevraagd om een samenvoeging van Drenthe met Friesland, waar vanuit de historie ook wat voor te zeggen valt, of voor een samenvoeging van Overijssel met Drenthe? Begrijp mij goed, wij bepleiten dat niet. Laat Drenthe de zelfstandige provincie blijven welke het al lang is. De drie noordelijke provincies vinden elkaar wel als zij samen sterker kunnen staan ten opzichte van de Nederlandse regering of ten opzichte van een Duitse buur of Europa.

Ik kom bij de herindeling. Eerst moet het hoge woord er maar uit. Naar onze maatschappelijke voorkeur gaat het voorstel te ver. Het CDA bepleit bepaald niet dat gemeenten klein moeten zijn of blijven. Er is op de landkaart ruimte voor grote plaatsen als Amsterdam of Arnhem, maar ook voor kleine plaatsen als Bergen of Borger. Plaatsen hoeven niet zo nodig zo groot te zijn dat er fulltime wethouders kunnen worden

aangesteld. De behoefte daaraan wordt immers onder andere bepaald door de ontwikkeling in de plaats zelf en door de taken welke worden gesteld vanuit de bestuurlijke of economische sfeer. Het CDA kiest niet voor grootschaligheid en ook niet voor kleinschaligheid, maar voor de menselijke maat. Natuurlijk is dat begrip niet precies te operationaliseren, maar die operationalisatie kan vanuit het negatieve. Als een bestuurder een bestaande gemeente wil opheffen, rust – in dit geval – op haar de bewijslast. Maak maar aannemelijk dat verandering nodig is. Dat kan worden beredeneerd vanuit argumenten die de gemeente zelf raken of een buurgemeente. De voorgestelde herindeling gaat te ver. Een reductie van 33 naar 12 is wel erg drastisch. Dat er in deze provincie, met haar uitgestrekte plattelandsgebieden, plaatsen worden gecreëerd als Coevorden, met bijna 35.000 inwoners, 300 kilometer oppervlak en 21 woonkernen, dát gaat ons te ver. Dat er een amendement van CDA en VVD voor nodig was om de gemeente De Wolden te vestigen, die dan toch nog ruim 23.000 inwoners heeft met 227 vierkante kilometer grond en 16 woonkernen, bewijst hoezeer het denken is gericht op grootschaligheid. Voor de CDA-fractie hoefden Borger en Odoorn niet samen te gaan. Per stuk lijken ze sterk genoeg. Ook hoefden Beilen en Smilde niet samen te gaan.

Vanuit andere beleidsterreinen komen de reacties op dat grootschalige denken. Het voortgezette onderwijs geeft wellicht de meest schrijnende voorbeelden van de negatieve gevolgen van schaalvergroting. Die voorbeelden laten zien hoe scholieren en leraren vervreemden van hun organisatie. Die menselijke maat legt dus de bewijslast bij de bestuurder die het anders wil. Dat is dan ook steeds onze lijn geweest. Maak maar duidelijk dat er knelpunten zijn en dat die knelpunten worden opgelost door de voorstellen.

De argumenten welke zijn aangedragen, zijn in onze ogen veelal zwak. Bij de behandeling van de herindeling van Noord-Brabant hebben wij nogal scherp de argumentatie aangevallen. Dat zou ik weer kunnen doen, maar de meerwaarde daarvan is beperkt en er is nog een andere reden om dat niet te doen, waarop ik straks terugkom.